

1. מוחמד כנאענה, ת"ז 059403329, עצור בבית המעצר קישון
2. מאג'ד כנאענה, ת"ז 028214393, עצור בבית המעצר קישון
3. עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

באמצעות עוה"ד ארנה כהן ו/או חסן ג'בארין ו/או מרואן דלאל ו/או סוהאד בשארה ו/או גדיר ניקולא ו/או מוראד אלסאנע ו/או עביר בכר; מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 510, שפרעם 20200, טל': 9501610-04 פקס: 9503140-04.

העותרים

- נגד -

1. מפקד בית המעצר קישון
2. משטרת ישראל
3. שירות הביטחון הכללי

באמצעות פרקליטות מחוז חיפה.

המשיבים

עתירת אסירים

מוגשת בזאת עתירת אסירים לפי הוראות סעיף 62א לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב-1971, בה מתבקש ביהמ"ש הנכבד להורות למשיבים לבוא ולתת טעם:

א. מדוע לא יעבירו את העותרים מס' 1 ו-2 מאגף השב"כ בבית המעצר קישון אל אגף רגיל אשר מקיים את הוראות סעיפים 1 ו-9 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 ואת הוראות תקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997, החלות על העותרים מס' 1 ו-2, והמקנות להם באופן מפורש את הזכויות הבאות:

1. לתנאים פיזיים נאותים בתא המעצר ובכלל זה, כי בתא המעצר יהיה חלון שיאפשר אוורור מן החוץ, כי תהיה בו הפרדה של השירותים והמקלחת באופן שתישמר פרטיותו של העצור, כי יהיו בו שולחן וכסאות, וכי השטח הממוצע בו לא יפחת מ- 4.5 מ"ר לעצור;
2. לתנאי תברואה והגיינה נאותים בתא המעצר ובכלל זה, כי בית המעצר יספק לעצורים אמצעי וחומרי ניקיון לניקוי המתקנים הסניטריים בתא המעצר;

3. להחזקת חפצים אישיים ובכלל זה לקבל כתבי עת ועיתונים, כלי כתיבה ומסמכים אחרים, ספרים, משחקי חברה ומשחקי מחשב ידניים, מקלט טלוויזיה, מקלט רדיו, טרנזיסטור, מכונת גילוח, מראה, טבעת נישואין ושעון יד, קומקום חשמלי, מאוורר קטן, מצרכי הגיינה;
  4. לאספקת אמצעים לשימוש אישי ולצורך שמירה על נקיון אישי ובכלל זה למיטה, שמיכות נקיות, למקלחת יומית במים חמים, וכן לאמצעי הגיינה כמו מברשת שיניים, משחת שיניים, מסרק, שמפו;
  5. להליכה יומית באוויר הפתוח, בשעות היום, שלא תפחת משעה אחת;
  6. לשימוש בטלפון פעם ביום;
  7. לקבלת מבקרים לכל הפחות אחת לשבוע לפרק זמן שלא יפחת מ-30 דקות וכן להשבת זמן הביקורים שנשללו מהם שלא כחוק;
  8. לשליחת וקבלת מכתבים ולקבלת נייר כתיבה לשם כך.
- ב. מדוע לא יקיימו באגף השב"כ בבית המעצר קישון את הוראות סעיפים 1 ו-9 לסדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 ואת הוראות תקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997, כלפי העותרים מס' 1 ו-2.

ואלה הם נימוקי העתירה:

מבוא

"בית סוהר אסור לו שיהפך למכלאה, וחדר האסיר אסור לו שיהפך לכלוב. עם כל הקשיים הכרוכים בדבר, חברה מתורבתת חייבת לשמור על רמה אנושית מינימלית של תנאי מאסר. לא נהיה אנושיים אם לא נבטיח רמה אנושית לאסירים שבחברתנו. אין להשיג את מטרותיה של הענישה הפלילית על ידי פגיעה בכבוד האסיר ובצלמו כאדם".

בג"ץ 540/84 יוסף נ' מנהל בית הסוהר המרכזי ביו"ש, פ"ד מ (1) 567, 572-573.

1. עניינה של עתירה זו הינה בהפרה מתמשכת וקשה ביותר של הזכויות הבסיסיות ביותר של העצור, אשר נקבעו באופן מפורש ע"י המחוקק. הפרה זו עולה כדי הפרה של הזכויות החוקתיות לכבוד, לחירות אישית, לשלמות הגוף, לפרטיות, ולקיום חיי משפחה. הפרה זו נעשית כחלק ממדיניות שיטתית של המשיבים המחזיקים עצורים באגף השב"כ בבית המעצר קישון, במשך תקופות ארוכות ביותר ובתנאים בלתי אנושיים באופן קיצוני בניגוד להוראות החוק.

2. העותרים מס' 1 ו-2, כמו שאר העצורים המוחזקים באגף השב"כ בבית המעצר קישון, סגורים בתאים צפופים ונטולי חלונות במשך 24 שעות ביממה, אשר אין בהם הפרדה של השירותים מהתא המאפשרת פרטיות. הם אינם יוצאים כלל לאוויר הפתוח, הם מנועים מלקבל ביקורים של קרובי משפחה, מלשוח ולקבל מכתבים, מליצור קשר טלפוני עם קרוביהם ועורכי דינם, מלקבל ולהחזיק עיתונים וספרים, מלקבל ולהחזיק רדיו וטלביזיה, מלקבל ולהחזיק נייר וכלי כתיבה, הם אינם רשאים לקבל אף ציוד היגייני בסיסי כמו מברשת ומשחת שיניים. מחלק מהעצורים, כמו העותר מס' 1, מונעים מלהתקלח באופן יומיומי, מונעים מלישון על מיטה ומאלצים אותם לישון על מזרון הפרוש על רצפת התא ללא מצעים לציפוי המזרון והשמיכות המצחינות.

3. ויודגש, כי העותרים מס' 1 ו-2 שוהים במצב בלתי נסבל זה מאז נעצרו ביום 7.2.04.

הרקע העובדתי

העותרים

4. העותר מס' 1 הנו אזרח ישראלי, תושב הכפר עראבה, נשוי ואב ל-5 ילדים בני הגילאים 3-14. הוא נעצר ביום 7.2.04 וביום 4.3.04 הוגש נגדו כתב אישום. מאז מעצרו, ולמעט 3 ימים בהם הוחזק בבית המעצר עכו, הוא מוחזק באגף השב"כ בבית המעצר קישון. מאז יום 21.2.04 הוא מוחזק בתא מס' 10 באגף השב"כ.

5. העותר מס' 2 הינו אזרח ישראלי, תושב הכפר עראבה, רווק ופסיכולוג קליני במקצועו. הוא נעצר ביום 7.2.04 וביום 4.3.04 הוגש נגדו כתב אישום. מאז מעצרו, ולמעט כשבוע ימים בהם הוחזק בבית הסוהר שקמה, הוא מוחזק באגף השב"כ בבית המעצר קישון. מאז סמוך להגשת כתב האישום נגדו הוא מוחזק בתא מס' 11 באגף השב"כ.

6. העותרת מס' 3, הינה עמותת זכויות אדם הרשומה כדין בישראל, אשר נוסדה בנובמבר 1996 כמרכז משפטי עצמאי הפועל לקידום זכויות האדם בכלל והמיעוט הערבי בפרט. מטרתיה המרכזיות הינן השגת זכויות שוות והגנה על הזכויות הקולקטיביות של המיעוט הערבי במדינת ישראל בתחומים שונים ובהם: זכויות בקרקע, זכויות אזרחיות, זכויות פוליטיות, זכויות תרבותיות, זכויות חברתיות, זכויות כלכליות, זכויות דתיות, זכויות נשים וזכויות אסירים.

התנאים בהם מוחזקים העותרים מס' 1 ו-2 באגף השב"כ בבית המעצר קישון

7. מאז מעצרו של העותר מס' 1 ו-2 ביום 7.2.04 ועד למועד הגשת עתירה זו, שוללים מהם המשיבים, בשל היותם מוחזקים באגף השב"כ בבית המעצר קישון, זכויות אשר הוקנו להם באופן מפורש ע"י המחוקק.

8. סעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) קובע את תנאי המעצר בהם יוחזק עצור בישראל. סעיף זה קובע בזו הלשון:

"(א) עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו.
(ב) עצור יהיה זכאי, בין היתר, לכל אלה:
(1) לתנאי תברואה הולמים, לתנאים שיאפשרו לו לשמור על נקינותו האישי, לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על פי דרישת רופא;
(2) למיטה, מזרן ושמיכות לשימוש האישי, ולהחזקת חפצים אישיים כפי שייקבע בתקנות;
(3) למזון בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאותו;
(4) לתנאי תאורה ואוורור סבירים בתא;
(5) להליכה יומית באוויר הפתוח, אם תנאי המקום מאפשרים זאת, בתנאים ובמועדים שייקבעו בתקנות; זכות זו ניתנת להגבלה מטעמים של טובת החקירה או שמירה על שלומו של העצור;
(6) לקבלת מבקרים, ולקיום קשר טלפוני; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום - יהא זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה.
(7) לשליחת מכתבים או לקבלת מכתבים בהתאם להוראות סעיפים 47א עד 47ד, לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, בשינויים המחויבים; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה.
(ג) עצור ישמור על הסדר ועל הרכוש במקום המעצר, הוא ישמור על הנקיון בתאו וימלא אחר ההוראות בדבר סדר היום ודרכי ההתנהגות הנהוגות במקום המעצר.
(ד) עיקר זכויות העצורים וחובותיהם במקום מעצר יפורסמו במקום בולט במקום המעצר."

9. מחוקק המשנה פירט זכויות אלו בתקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997 (להלן: תקנות תנאי החזקה במעצר) אשר הוראותיהן יפורטו להלן.

10. יודגש, כי מקצת מהזכויות הנשללות מהעותרים מס' 1 ו-2 סוייגו בתקנה 22 לתקנות תנאי החזקה במעצר מלחול על עצור החשוד בעבירות בטחון כל עוד לא הוגש נגדו כתב אישום. אולם, היות ועסקינן בעותרים שהוגש נגדם כתב אישום זה מכבר, הרי שתקנה 22 הנ"ל לא חלה עוד על העותרים מס' 1 ו-2, ולכן לא נדרש בעתירה זו לחוסר החוקתיות הבולט של תקנה זו.

הזכות לתנאים פיזיים נאותים בתא המעצר

11. המשיבים מחזיקים את העותרים מס' 1 ו-2 בתאי מעצר שהתנאים הפיזיים בהם אינם נאותים ואינם תואמים את הוראות סעיף 9 לחוק והוראות תקנה 3 לתקנות תנאי החזקה במעצר, הקובעת כדלקמן:

"(א) בתא יהיה חלון שיאפשר אוורור מן החוץ; תא שאין בו חלון כאמור יותקנו בו אמצעי אוורור חלופיים סבירים.
(ב) בתא יהיו שירותים וכיור. בין השירותים ובין חלק המגורים של

התא תהיה הפרדה באופן שתישמר פרטיותו של העצור; היתה בתא מקלחת, תהיה הפרדה כאמור גם בין המקלחת לחלק המגורים של התא; יכול שיהיה תא שאין בו שירותים וכיור. תא כאמור ישמש רק לצורך החזקת עצורים כאמור בתקנה 7.

(ג) לא היתה מקלחת בתא, יהיו במקום המעצר מקלחות במספר מספיק המאפשר מימוש זכות העצור למקלחת במים חמים מדי יום.

(ד) בכל תא תהיה תאורה חשמלית שתאפשר, באופן סביר, קריאה.

(ה) תא שתכנון בנייתו יחל לאחר תחילתן של תקנות אלה יחולו עליו גם הוראות אלה:

(1) **יותקנו בו שולחן, מושבים ומדפים** לאחזקת חפצים אישיים של עצורים אשר הם זכאים להחזיקם על פי תקנות אלה;

(2) יהיו בו לא יותר מ-4 מיטות לעצורים;

(3) **השטח הממוצע לעצור בתא לא יפחת מ-4.5 מטרים רבועים;**

חישוב השטח האמור יהיה לפי השטח שבין קירות התא, לרבות שטח השירותים, הכיור והמקלחת, ומחולק במספר המיטות שבתא;

(4) במקום המעצר יותקנו תשתיות חשמל ותקשורת שיאפשרו שימוש באמצעי חימום, אוורור, טלויזיה ומכשירי חשמל נוספים, שעצורים זכאים להחזיקם בתא לפי תקנות אלה;

(5) המקלחת תהיה בנפרד מן השירותים.

הוראות תקנת משנה זו יחולו, ככל הניתן, גם על תכנון השיפוץ של תאים קיימים".

(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

העותר מס' 1 מוחזק ביחד עם עוד חמישה עצורים נוספים **בתא שאין בו חלון** והאוורור שלו מתבצע רק באמצעות מערכת מזוג אוויר שאין בה כדי לאווררו באופן מספק. **השירותים בתא אינם מופרדים** ולא נשמרת פרטיותו של העצור. בשל הצפיפות בתא נאלצים העצורים לפרוש מזרונים על הרצפה באופן שאחד המזרונים נפרש אל מול פתח השירותים. **בתא אין שולחן ואין כסאות**. שטח התא הינו כ- 9 מ"ר ושוהים בו בדרך כלל ששה עצורים, קרי **השטח הממוצע בתא לעצור הינו כ- 1.5 מ"ר** בעוד שתקנות תנאי החזקה במעצר מחייבות שהשטח הממוצע לעצור לא יפחת מ- 4.5 מ"ר.

העותר מס' 2 מוחזק ביחד עם עוד חמישה עצורים נוספים **בתא שאין בו חלון**, לאחר שהחלון היחיד שהיה בו נאטם באמצעות לכל הפחות שתי רשתות מתכת צפופות שאינן מאפשרות אף כניסת אור לתא, והאוורור שלו מתבצע רק באמצעות מערכת מזוג אוויר שאין בה כדי לאווררו באופן מספק. **השירותים והמקלחת בתא אינם מופרדים** ולא נשמרת פרטיותו של העצור, והעצורים נאלצו לתלות באופן מאולתר צפוי מזרון בפתח השירותים ע"מ ליצור פרטיות מינימלית למשתמש בשירותים. **בתא אין שולחן ואין כסאות**. שטח התא הינו כ- 12 מ"ר ושוהים בו בדרך כלל ששה עצורים, קרי **השטח הממוצע בתא לעצור הינו כ- 2 מ"ר** בעוד שתקנות תנאי החזקה במעצר מחייבות שהשטח הממוצע לעצור לא יפחת מ- 4.5 מ"ר.

וידגש, כי עד לסמוך להגשת כתבי האישום נגד העותרים מס' 1 ו-2 הם הוחזקו בתאים אחרים באגף השב"כ בבית המעצר קישון אשר התנאים הפיזיים בהם היו אף חמורים יותר מהתנאים הקשים בהם הם מוחזקים כעת.

הזכות לתנאי תברואה והגיינה נאותים בתא המעצר

12. המשיבים אינם מספקים לעותרים מס' 1 ו-2 אמצעי וחומרי ניקיון לניקוי הכלים הסניטרים שבתא (אסלה, כיור וכו'). כמו כן המשיבים מספקים לעותרים מס' 1 ו-2 רק פעמיים בשבוע דלי ובו מים המהולים בחומר ניקוי לצורך שטיפת רצפת התא. אי לכך תנאי התברואה וההגיינה בתאי מעצר בהם מוחזקים העותרים מס' 1 ו-2 אינם נאותים ואינם תואמים את הוראות סעיף 9 לחוק והוראות תקנה 4 לתקנות תנאי החזקה במעצר, הקובעת כדלקמן:

"(א) תא יסויד בהתאם לצורך ולפחות פעמיים בשנה; בכל תא תבוצע פעולת חיטוי והדברה אחת לשנה לפחות או על פי הוראות רופא מקום המעצר; החיטוי וההדברה ייעשו באופן שלא יביא לפגיעה בבריאות העצור.

(ב) מקום המעצר יספק לעצורים בכל תא אמצעים וחומרי ניקיון בכמות הדרושה לשם שמירה על נקיון התא...".

(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות להחזיק חפצים אישיים

13. המשיבים אינם מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2 להחזיק בחפצים אישיים ובכלל זה אינם מתירים להם לקבל מן החוץ ו/או לרכוש מהקנטינה הפועלת בבית המעצר קישון ואשר משרתת את העצורים בשאר האגפים, למעט אגף השב"כ, כתבי עת ועיתונים, כלי כתיבה ומסמכים אחרים, ספרים, משחקי חברה ומשחקי מחשב ידניים, מקלט טלוויזיה, מקלט רדיו, טרנזיסטור, מכונת גילוח, מראה, טבעת נישואין, שעון יד, קומקום חשמלי, מאוורר קטן, מצרכי הגיינה, סיגריות ומצרכים כיוצא בזה. אי לכך, זכותם של העותרים מס' 1 ו-2 להחזיק חפצים אישיים מופרת, וזאת בניגוד להוראות סעיף 9 לחוק המעצרים והוראות תקנה 5 לתקנות תנאי החזקה במעצר, הקובעת כי:

"(א) עצור רשאי להחזיק ברשותו מסמכים שנמסרו לו על פי דין במהלך מעצרו, הקשורים לחקירתו או למשפטו.

(ב) עצור יהיה זכאי להחזיק בתא חפצים מן הסוג המפורט בטור א, בתוספת הראשונה, בתנאים מיוחדים כמפורט בטור ב, בה, ובכמות כאמור בטור ג, שבה; מקום שנאמר בטור ג' כי החזקת החפץ מותנית בקיום תשתית מתאימה בתא, לא יהיה עצור זכאי להחזיק באותו חפץ אלא אם כן אישר מפקד מקום המעצר כי תנאי התשתית במקום המעצר מאפשרים שימוש כאמור; עצור יהיה זכאי לרכוש חפצים שהוא זכאי לפי תקנת משנה זו להחזיק בתא בחנות במקום מעצר, אם הדבר ניתן, או לקבל חפצים כאמור מאנשים מן החוץ...".

(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות לקבל אמצעים לשימוש אישי ולצורך שמירה על ניקיון אישי

14. המשיבים מפרים את החובות המוטלת עליהם בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנה 6 לתקנות תנאי החזקה במעצר בכך שהם:

א. אינם מספקים לעותר מס' 1 מיטה והוא נאלץ לישון מאז מעצרו על מזרון הפרוש על הרצפה.

- ב. סיפקו לעותרים מס' 1 ו-2 עם מעצרים שמיכות לא מכובסות הנודפות ריח רע ולא החליפו או כיבסו אותם מאז נמסרו לעותרים מס' 1 ו-2.
- ג. אינם מאפשרים לעותר מס' 1 מקלחת יומית במים חמים ובדרך כלל מאפשרים לו להתקלח רק אחת לשלושה ימים.
- ד. אינם מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2 לרכוש מקנטינת בית המעצר אמצעי הגיינה בסיסיים (כמו מברשת שיניים, משחת שיניים, מסרק, ושמפו), אינם מאפשרים לקרוביהם להפקידם בעבור העותרים מס' 1 ו-2, ואף אינם מספקים להם אמצעי הגיינה בסיסיים אלו.

15. ויודגש, כי תקנה 6 לתקנות תנאי החזקה במעצר קובעת, כי:

"(א) לעצור יסופקו, לשימושו האישי במקום המעצר, מיטה, מזון ושמיכות נקיות.
 (ב) שמיכות העצורים יכובסו או יוחלפו בתדירות שתבטיח את נקינותן.
 (ג) לעצור יסופקו במקום המעצר סבון ונייר טואלט בכמות סבירה לשימוש אישי.
 (ד) עצור יהיה זכאי להתקלח במים חמים אחת ליום, בכפוף לאמור בתקנה 7.
 (ה) עצור שמעצרו הוארך בידי שופט לתקופה העולה על 24 שעות, ושאינו ביכולתו לרכוש או לקבל מגורם מחוץ לבית מעצר מערכת בגדים להחלפה, סדין, מגבת ואמצעי הגיינה בסיסיים, יספק לו מקום המעצר פריטים אלה".
 (ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות להליכה יומית באוויר הפתוח

16. המשיבים לא מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2, מאז הוגש נגדם כתב אישום ביום 4.3.04, לממש את זכותם להליכה יומית באוויר הפתוח, בשעות היום, במשך שעה אחת לפחות. בכך מפריים המשיבים את החובה המוטלת עליהם בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנה 9 לתקנות תנאי החזקה במעצר הקובעת כדלקמן:

"(א) עצור זכאי במשך שעה מדי יום, בשעות היום, להליכה באוויר הפתוח במקום המעצר, אם תנאי מקום המעצר מאפשרים זאת, בכפוף לאמור בתקנות משנה (כ) ו-(ג).
 (ב) לא יוחזק עצור למעלה משבעה ימים במקום המעצר, שבו לא ניתן לממש זכותו להליכה יומית כמפורט בתקנת משנה (א) מטעמים הנוגעים לתנאי מקום המעצר והוא יועבר למקום מעצר אחר שתנאיו מאפשרים מימוש הזכות כאמור...".
 (ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות לטלפן

17. המשיבים לא מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2, מאז הוגש נגדם כתב אישום ביום 4.3.04, לממש את זכותם לטלפן פעם ביום. בכך מפריים המשיבים את החובה המוטלת עליהם בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנה 10 לתקנות תנאי החזקה במעצר הקובעת בזו הלשון:

"(א) עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לעשות שימוש בטלפון

במקום המעצר פעם ביום לפרק זמן סביר; השימוש בטלפון יהיה על חשבון העצור...".
(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות לקבל מבקרים

18. המשיבים לא מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2, מאז הוגש נגדם כתב אישום ביום 4.3.04, לממש את זכותם לקבלת מבקרים לכל הפחות אחת לשבוע לפרק זמן שלא יפחת מ-30 דקות. בכך מפריים המשיבים את החובה המוטלת עליהם בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנה 12 לתקנות תנאי החזקה במעצר הקובעת, כי:

"(א) **עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לקבל מבקרים במקום המעצר אחת לשבוע לפרק זמן של 30 דקות** בכפוף לאמור בתקנת משנה (ג); מספר המבקרים המרבי לכל עצור ונוהלי הביקור וסדריו ייקבעו בפקודות; מפקד מקום המעצר מוסמך להאריך זמן ביקור ולאשר תוספת למספר המבקרים את העצור מטעמים של התנהגותו הטובה בעת המעצר או מטעמים אחרים שיירשמו.

(ב) עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום לא יהיה זכאי לקבל מבקרים במקום המעצר, אלא אם כן הממונה על החקירה אישר כי לא יהיה בכך כדי לפגוע בחקירה; כמו כן רשאי הממונה על החקירה להתנות אישורו לביקורים אצל עצור כאמור בתנאים שתכליתם למנוע אפשרות פגיעה בחקירה.

(ג) **לא יוחזק עצור הזכאי לקבל מבקרים במקום מעצר שלא ניתן לאפשר בו ביקור מבקרים, במשך למעלה מ-7 ימים מיום שקמה לו הזכות לכך**; הועבר עצור כאמור למקום מעצר אחר שבו ניתן לו לממש את זכותו, יהיה זכאי במשך השבוע הראשון להעברתו לשני מועדי ביקורים או לביקור אחד לפרק זמן של שעה...".
(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

הזכות לשלוח ולקבל מכתבים

19. המשיבים לא מאפשרים לעותרים מס' 1 ו-2, מאז הוגש נגדם כתב אישום ביום 4.3.04, לשלוח ולקבל מכתבים ולקבל נייר כתיבה לשם כך. בכך מפריים המשיבים את החובה המוטלת עליהם בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנה 13 לתקנות תנאי החזקה במעצר הקובעת בזו הלשון:

"(א) **עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לשלוח מכתבים ולקבל לשם כך לבקשתו נייר כתיבה בכמות סבירה**; דמי המשלוח יהיו על חשבון העצור, זולת אם ראה מפקד מקום המעצר שיש לפטור אותו, לבקשתו, מתשלום זה מחמת מצבו הכלכלי הירוד.
(ההדגשות לא במקור, א.כ.).

מניעת הכנסת ציוד מן החוץ וכן שימוש בקנטינת בית המעצר

20. במהלך תקופת מעצרו של העותרים מס' 1 ו-2 ביקש אביהם פעמים רבות למסור למשיבים ציוד בסיסי כמו שמפו, מברשת ומשחת שיניים, כפכפי גומי, סיגריות וכדומה וכן ניסה לרכוש עבורם פריטים בקנטינה של בית המעצר. בכל הפעמים הוא נדחה ע"י נציגי המשיבים בטענה כי היות ובניו מוחזקים באגף השב"כ הם אינם זכאים לכל אלה.

21. ניסיונו האחרון של אבי העותרים היה ביום 17.3.04 עת ביקש להעביר לבניו פריטים שונים. המשיבים אפשרו לו להעביר להם בגדים אך סירבו לאפשר לו להעביר להם מוצרי הגיינה, סיגריות וכפכפי גומי וכן סירבו לאפשר לו לרכוש עבורם מוצרים דומים בקנטינה של בית המעצר והודיעו לו מפורשות, כי הסיבה לכך היא העובדה שהעותרים מוחזקים באגף השב"כ.

פניות העותרים אל המשיבים והחלטות בתי המשפט קמא

22. העותרים פנו אל המשיבים פעמים רבות והתלוננו על הפרת זכויותיהם השונות ואולם ללא הועיל והכל כפי שיפורט להלן.

23. העותרים מס' 1 ו-2 פנו פעמים רבות אל השוטרים העובדים באגף השב"כ בבית המעצר קישון בנושא הפרת זכויותיהם ונענו, כי הנושא הינו באחריות חוקרי השב"כ.

24. העותרים מס' 1 ו-2 פנו פעמים רבות אל חוקרי השב"כ והתלוננו על הפרת זכויותיהם ואולם דבר לא השתנה.

25. ב"כ העותרים הודיעה על הפרת הזכויות של העותרים מס' 1 ו-2 במהלך דיונים בבקשות להארכת מעצרו ובענין זה ניתנו שתי החלטות שיפוטיות. ההחלטה הראשונה ניתנה ע"י כב' השופט שמעון שר בבית משפט השלום בעכו ביום 1.3.04 אשר הורה כדלקמן:

"הנני מורה למשטרה ולבית המעצר לנהוג בדווקנות על פי הוראות תקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר) התשנ"ז-1997. מפקד בית המעצר ידאג לקיום ההחלטה".

ההחלטה השיפוטית השניה ניתנה ע"י כב' השופט רון סוקול בבית המשפט המחוזי חיפה ביום 4.3.04 אשר הורה כדלקמן:

"נטען בפני כי בבית המעצר לא סופקו את כל התנאים כנדרש על פי תקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), תשנ"ז-1997, ובמיוחד נטען שלא נמסרו למשיבים מוצרי הגיינה בסיסיים כגון: משחת שיניים, מברשת שיניים וכדומה. לאור העובדה שהעניין כבר עלה בפני כב' השופט שר אני שב ומורה לבית המעצר ולמנהל בית המעצר לקיים את הוראות התקנות ולאפשר למשיבים את התנאים להם הם זכאים על פי דין ועל פי האמור בתקנות".

ביום 25.3.04 שב והורה כב' השופט סוקול לאפשר לעותרים מס' 1 ו-2 לקבל ביקורים.

רצ"ב העתק ההחלטות כנספחים ע/3-1.

26. למרות הוראות חד משמעיות אלו דבר לא השתנה בתנאים בהם מוחזקים העותרים מס' 1 ו-2.

27. בעקבות כך, פנתה ב"כ העותרים ביום 5.3.04 אל קצין המשמרת של בית מעצר קישון, מר ברדה, וביקשה לתאם ביקור של בני משפחתם של העותרים מס' 1 ו-2 אצלם. המשיבים השיבו, כי אין יום ביקורים לעצורים המוחזקים באגף השב"כ וכי ביקורים אצל עצורים באגף השב"כ הינה בסמכות הבלעדית של השב"כ ולכן יש לתאם זאת ישירות עם אגף השב"כ. סמוך לאחר מכן, פנתה ב"כ העותרים טלפונית אל אגף השב"כ ונענתה ע"י שוטר בשם משה. השוטר הודיע לה, כי הנושא הינו בסמכות חוקרי השב"כ, אשר אינם נמצאים במהלך הימים ששי ושבת. ב"כ העותרים השאירה הודעה מפורטת בדבר הבקשה לתאם ביקור ואולם על אף בקשתה, החוקרים לא חזרו אליה עד למועד הגשת עתירה זו.

28. ביום 7.3.04 פנתה ב"כ העותרים פעם נוספת אל אגף השב"כ בבית המעצר קישון וביקשה לשוחח עם מי מהחוקרים בנושא תיאום הביקור. השוטר שענה לטלפון הודיע לה כי בדק עם החוקרים והם אינם מוכנים לשוחח עמה. באותו היום פנתה פעם נוספת אל בית המעצר ושוב נענתה כי הנושא הינו באחריות בלעדית של אגף השב"כ וכי עליה לפנות אל אגף השב"כ בבית המעצר.

29. משכך, פנתה ב"כ העותרים ביום 7.3.04 בכתב אל עו"ד אסנת מנדל, מנהלת מחלקת בג"צים בפרקליטות המדינה בעניין הפרת זכות העותרים לקבל ביקורים ובענין חוסר החוקיות של המצב בו עצורים מוחזקים בבית מעצר. עד למועד הגשת עתירה זו, ולמרות משלוח מכתבי תזכורת, לא התקבל כל מענה על הפניה.

רצ"ב העתק המכתב כנספח ע/4.

30. ב"כ העותרים פנתה ביום 11.3.04 גם אל סני"צ יוסי אסור, מפקד בית המעצר קישון ובמכתב תזכורת מיום 16 במרץ 2004. עד למועד הגשת עתירה התשובה היחידה שהתקבלה היתה רפ"ק עודד סער, סגן מפקד בית המעצר קישון, מיום 16.3.04, בו נכתב בזו הלשון:

"אגף השב"כ מנוהל אוטונומית על ידי הגוף החוקר. האגף מקבל מאיתנו שירותים שונים כולל אספקה על פי הפירוט במכתבך, כך שאין אנו מחסירים דבר מהמוזכר כאמור. מכתבך הועבר בדחיפות למנהלי האגף והנושא מקבל את ההתייחסות הראויה. ממליץ בפניך לפנות במקביל ליועץ המשפטי של השב"כ".

רצ"ב העתקי המכתבים כנספח ע/5-7.

31. מאז ועד למועד הגשת עתירה זו טרם התקבלה כל התייחסות נוספת של המשיבים ולא השתנה דבר בתנאים בהם מוחזקים העותרים מס' 1 ו-2.

הטיעון המשפטי

32. העותרים יטענו, כי מדיניות המשיבים הינה בלתי חוקית ונוגדת באופן בוטה את עקרון שלטון החוק, שכן היא שוללת מהעותרים מס' 1 ו-2, כמו גם משאר העצורים המוחזקים באגף השב"כ בבית המעצר קישון, זכויות המוקנות להם באופן מפורש על ידי המחוקק בהוראתם המפורשת של סעיפים 1 ו-9 לחוק המעצרים ושל תקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות תנאי החזקה במעצר,

33. העותרים יטענו עוד, כי התנאים בהם המשיבים מחזיקים את העותרים מס' 1 ו-2 הינם בלתי אנושיים ומשפילים וכי הם מפריים את זכויותיהם החוקתיות לכבוד, לחירות, לשלמות הגוף, לפרטיות, ולקיום חיי משפחה, המוגנות בהלכה הפסוקה ואשר מעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. על כן המשך החזקתם באגף השב"כ לאחר סיום החקירה בעניינם, ובמיוחד לאחר שהוגשו נגדם כתבי אישום, מהווה ענישה אסורה ובלתי חוקית.

הפרת זכויות העותרים הקבועות בחוק מהווה הפרה בוטה של שלטון החוק

34. סעיף 1 לחוק המעצרים קובע:

"(א) אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו.
 (ב) מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו.
 (ג) הוראות חוק זה יחולו על מעצר ועל עיכוב לפי כל חוק, אלא אם כן נקבעו בחוק הוראות אחרות".

סעיף 7 לחוק המעצרים קובע:

"עצור יוחזק במקום מעצר, באחריות משטרת ישראל או שירות בתי הסוהר, שהשר לבטחון פנים הכריז עליו כמקום מעצר; הכרזה לפי סעיף זה תפורסם ברשומות".

סעיף 9 לחוק המעצרים, אשר נוסחו המלא הובא בפסקה 8 לעיל, מפרט זכויות שהינן בבחינת זכויות מינימום המובטחות לכל עצור בישראל.

35. מכאן, כי אין ולא יכול להיות ספק, כי סעיף 9 לחוק המעצרים, כמו גם התקנות שהותקנו מכוחו, חל בענייננו, וכי הפרת ההוראות הקבועות בהם הינה בלתי חוקית ומהווה הפרה חמורה של עקרון שלטון החוק.

36. על הרקע לעיגונם בחוק של זכויות עצורים עמדה כב' השופטת פרוקצ'יה בפרשת פלוני, באומרה:

"סעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) תשנ"ו-1966 חוקק על רקע הצורך ליישם בדרך של חקיקה פרטנית את חובת הרשות השלטונית לשמור על כבודו של העצור ולהבטיח כי יוחזק בתנאים הולמים שיהיה בהם כדי לשמור על רווחת גופו ונפשו וכבודו".

37. אין להכביר מלים על עצם החובה של כל רשות מינהלית לקיים את הוראות החוק. כבר בפרשת אל-כרבוטלי, נפסקה ההלכה בענין זה מפי כב' השופט אולשן, ולפיה:

"השלטונות כפופים לחוק כמו כל שאר האזרחים במדינה. ושלטון החוק הוא אחד היסודות האיתנים של המדינה. יהיה בזה נזק לציבור ולמדינה גם יחד אם השלטונות ישתמשו בכוח הניתן מטעם המחוקק, אף באופן זמני, מתוך התעלמות מהסייגים המוצבים על ידי המחוקק על דרך השימוש בכוח הזה".

בג"ץ 7/48 אל-כרבטולי נ' שר הבטחון ואח', פ"ד ב (1) 5, 15.

בדומה דברי כב' הנשיא אולשן בפרשת האז:

"התשובה היא שהחוק קיים לא לאזרח בלבד. הוא קיים גם בשביל השלטונות. יתרה מזאת, כל שלטון שמחובתו לעמוד על מילוי החוק על ידי האזרח, צריך קודם כל לשמש דוגמה למילוי החוק על ידי עצמו. החוק נוצר על ידי המחוקק כדי שלפיו תנהג המדינה ואין השלטון יכול לדרוש מעצמו מעמד מיוחד כאילו הוא הינו מעל החוק. זהו אחד העקרונות היסודיים של "שלטון החוק".

ע"פ 421/61 מדינת ישראל נ' האז, פ"ד טו (4) 2193, 2200.

38. מכח עקרון שלטון החוק, משהמחוקק אמר דברו הרי שעל הרשות המינהלית מוטלת החובה לבצע. בענייננו המדובר באמירה ברורה של המחוקק, אין בה עמימות, אין בה שקול דעת, היא מקימה חובה פוזיטיבית וברורה. לכן, טענות בדבר קושי תקציבי, מינהלי או כל שיקול אחר שיועלה על ידי הרשות המינהלית לא יוכל להצדיק את אי קיום הוראות החוק, וכפי שנפסק בפרשת עזרא:

"טענה זו לא תוכל להישמע, כאשר החובה הסטטוטורית קובעת במדויק, מה חייבת העירייה לעשות, מתי, באיזה אופן ובאיזו כמות. כזהו המצב במקרה שלפנינו, כאשר נקבע בתקנות ובחוקי העזר כמה תחנות הצלה חייבות להיפתח בחוף ובאיזה זמנים, וכמה מצילים צריכים להימצא בכל תחנה. במקרה כזה יש להחיל את הכלל, שחוק "קיים על-מנת שיבוצע, הלכה למעשה" (ראה בג"צ 372/71 (המהנדס א' פראניו ואח' נ' שר הבריאות ואח', פ"ד כו (1) 809, בעמ' 812".

בג"ץ 467/84 עזרא נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד לט (1) 745, 753-754.

39. רק לאחרונה ניתן פסק הדין של בית המשפט העליון בפרשת מַרְצִיאָנוּ, בעניין היקף חובת המדינה לתקצב שילוב של ילדים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל על פי חוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988. בנסיבות הענין, חוק החינוך המיוחד קבע, כי הקף השילוב יקבע על פי כללים ומכסות שיקבעו ע"י שר החינוך בהתאם לתקציב שיקבע לנושא זה וכי השר יקבע תכנית לשילוב ילדים בעלי צרכים מיוחדים במוסדות חינוך רגילים וכן את אופן הקצאת המשאבים למוסדות החינוך הרגילים. בית המשפט העליון פסק, כי יש לפרש את הוראות החוק המאפשרות לשר להגביל את ישום השילוב באופן המקיים את הזכות לחינוך ולשוויון וכי על המדינה חלה חובה להקצות באופן מידי, לשנת הלימודים

הנוכחית, סכום אשר יהא בו כדי להפעיל את החוק, "ולו ברף המינימום ולגבש הסדר מלא וממצה, בדרך של קביעת קריטריונים ברורים, העולים בקנה אחד עם דרישות החוק", שכן, כדברי כב' דורנר :

"שיקול-הדעת שניתן לרשויות בתקצוב החינוך המיוחד הוא מוגבל. אכן, ההוראות האמורות מאזנות בין המגבלות התקציביות של המדינה לבין הזכות לחינוך ולשוויון. אך כאמור, כל הילדים – לרבות ילדים בעלי צרכים מיוחדים הנזקקים לשילוב במסגרות החינוך הרגילות – זכאים לחינוך בסיסי חינם. ו"מקום בו מטיל חוק חובה מהותית עליה, לא תישמע המדינה בטענה של היעדר תקציב" (בג"ץ 2344/98 מכבי שירותי בריאות נ' שר האוצר, פ"ד נד(5) 729, דברי השופט מישאל חשין בע' 754). המדינה חייבת איפוא לממן את הסיוע הנדרש לכל הילדים בעלי הצרכים המיוחדים... אין מקום לפרש את אותן הוראות של חוק חינוך מיוחד – המעניקות לרשויות שיקול-דעת לתחום את היקף החינוך המיוחד, תוך התחשבות באילוצים תקציביים – כמאפשרות למדינה להשתחרר כליל מחובתה על-פי חוק לימוד חובה".

בג"ץ 6973/03 מרציאנו ואח' נ' שר האוצר ואח', טרם פורסם, ניתן ביום 24.12.03.

40. עוד נוסף, ומעל לנדרש, לנוכח הלשון הברורה של חוק המעצרים ושל תקנות תנאי החזקה במעצר, כי אין כל אפשרות סבירה לפרשנות שתכשיר את שלילת זכויות העותרים מס' 1 ו-2 המוקנות להם בחוק המעצרים ובתקנות תנאי החזקה במעצר שהרי, כדברי כב' השופט חיים כהן בפרשת קטלן :

"ואפילו נאמר שהמלים בהן השתמש המחוקק עשויות לסבול פירוש מרחיב (או מעמיק) אשר כזה, לא יהא זה פירוש ההולם את כוונת המחוקק. ואם יש ובית-משפט מרהיב עוז בנפשו ומפרש דבר המחוקק אף בניגוד לכוונתו המשוערת, אם הלשון שנקט מצדיקה או מחייבת פירוש כזה – אין זאת כי אם מקום ושעה שאותו הפירוש דרוש להגדיל סעד ולהאדיר צדק ולשמור על זכויות אדם שלא ייפגעו, מה שאין כן מקום ושעה שאותו הפירוש דרוש להרחיב סמכויות הרשות ולהפחית מחירויות האדם: כי אז יתבצר בית-המשפט מאחורי כוונת המחוקק ויעשה אותה חומה נצורה להגנת הפרט".

בג"ץ 355/79 קטלן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לד (3) 294, 304-305.

יפים לענין זה דברי כב' השופט דורנר בפרשת הפניקס :

"הזכויות הדיוניות של נאשמים בפלילים הן זכויות-יסוד של האדם בישראל... ככלל, על בית-המשפט לפרש חוקים הפוגעים בזכויות אדם באורח דווקני, ולהפעיל שיקול-דעת שניתן לו לפגוע בזכות אדם באופן שהזכות לא תיפגע אלא במידה המזערית הנדרשת. חובה זו, המעוגנת בסעיף 11 לחוק-היסוד – המחייב את כל רשויות המדינה, לרבות בית-המשפט, לכבד את הזכויות המעוגנות בו ככל שהן מתיישבות עם התחיקה על-פיה הן פועלות – חלה גם על חוקים שנתקבלו לפני חקיקת חוק-היסוד, שתוקפם נשמר לפי סעיף 10 לחוק-היסוד. ראו בש"פ 537/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(3) 355 (להלן: בש"פ גנימאת), בע' 375, בע' 418-419. בהפעילו את שיקול-דעתו, על בית-המשפט לתת לזכויות האדם משקל גבוה לעומת האינטרס הציבורי".

בש"פ 6353/02 מדינת ישראל נ' הפניקס הישראלי, פ"ד נו (1) 1, 4-5.

41. באשר לניסיון המשיבים מס' 1 ו-2 להתנער מאחריותם בטענה שאגף השב"כ שבבית המעצר קישון "מנוהל אוטונומית", הרי שאין ולא יכול להיות כל ספק כי ניסיון זה הינו חסר כל בסיס משפטי. האחריות על קיום התנאים המינימליים הקבועים בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנות שהותקנו לפיו, הוטלו ע"י המחוקק על המשיבים מס' 1 ו-2. יפים לענין דברי כב' השופטת פרוקצ'יה בפרשת פלוני:

"יתר על כן, תנאי המעצר המינימליים הנדרשים על פי סעיף 9 לחוק המעצרים מחייבים כל בית מעצר בלא קשר לשאלה מיהו הגורם המינהלי המופקד עליו".

בש"פ 7053/01 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (1) 516-515.

הפרת זכויות העותרים עולה כדי פגיעה בזכויות חוקתיות ומהווה ענישה אסורה

42. כב' השופט חיים כהן, פסק בדעת מיעוט בפרשת דרויש, את אשר שנים לאחר מכן נקבע ע"י המחוקק בחוק המעצרים, באומרו:

"זכותו של אדם בישראל, שנידון למאסר (או שנעצר כדין), להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים. אין בכך כלום, שזכות זו אינה קבועה מפורשות בשום חיקוק: זכות היא מזכויות היסוד של האדם, ובמדינת חוק דמוקרטית היא כה מובנת מאליה עד כי ככתובה וכחקוקה דמיא. וכבר נזדמן לנו לא פעם להדגיש, שאם המאסר בא - כהכרח אשר לא יגונה - לשלול אדם את חירותו הפיסית, אין הוא בא חלילה לשלול ממנו את תדמיתו ואת רמתו האנושית. ערים אנו לקשיים המרובים שבהתווית הגבולות בין הרעות והפגיעות הכרוכות בחיי הכלא ושאין מהן מנוס, לבין רעות ופגיעות החורגות מן המותר, אפילו במסגרת השמירה על השקט והסדר בתוך בית הסוהר. ואין אנו באים בטרוניה על שלטונות בתי הסוהר, שהכרת אחריותם לשקט ולסדר היא העלולה מדי פעם להביאם לידי נקיטת צעדים והטלת מגבלות החורגים מן המותר כאמור, אבל פשיטא שאמצעי פלוני הנראה בעיניהם יעיל ומועיל, ואפילו נחוץ מאד, לשם שמירה על השקט והסדר, אינו משום כך בלבד אמצעי כשר מבחינת הדין... אכן חוששני, שיש בהשכבת אסירים על הרצפה, ולו גם על מזרנים, משום התעללות אנאכרוניסטית שאינה עולה בקנה אחד עם הנוחות הבאה עם "ההתקדמות הטכנולוגית" שהיא מנת חלקנו. התקופות אשר בהן נהגו לזרוק אסירים לבורות אפלים ולהשכיבם על האדמה הרטובה, או שבהן לא היו בבתי הסוהר לא מיטות לשכב עליהן ולא כיסא לשבת עליו - חלפו עברו להן."

בג"ץ 221/80 דרויש נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לה (1) 536-539, 541-542.

43. עמדת כב' השופט כהן בפרשת דרויש התקבלה בשנת 1996 ע"י המחוקק והוא קבע זכויות מינימום של העצור, המעוגנות כיום במפורש בהוראות סעיפים 1 ו-9 לחוק המעצרים ובתקנות תנאי החזקה במעצר. אי קיום זכויות מינימליות אלו של העצור משמעה, כי העצור נתון לתנאים בלתי אנושיים, העולים כדי פגיעה בזכויותיו החוקתיות.

"במסגרת החובה לשמור על כבודו של העציר נכללת גם זכותו לבל יושפל ולבל יהיה נתון לתנאי מעצר תת-אנושיים אשר עלולים לפגוע בבריאותו ויש בהם לפגוע בכבודו".

בש"פ 7223/95 מדינת ישראל נ' רוטשטיין (לא פורסם) מצוטט בבג"ץ 5100/94
הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' פ"ד נג (4) 817,
837-838.

44. יובהר, כי מעבר לחובה של המשיבים לכבד את זכויות המינימום של העצור הקבועות בחוק המעצרים ובתקנות תנאי החזקה במעצר, חלה על המשיבים חובה לכבד את זכויות האדם של העצור, זכויות אשר עומדות לו אף בהיותו מאחורי סורג, וזאת אף אם לא עוגנו ע"י המחוקק באופן מפורש בדבר חקיקה ספציפית.

45. הלכה פסוקה היא, שזכויות האדם של העצור או האסיר אינן נפגעות רק בשל עובדת המעצר או המאסר, אלא הן ממשיכות לחול אף בתוך בית הכלא. יפים לעניין זה דברי כב' השופט אלון בפרשת **הוקמה** :

"כלל גדול בידינו, כי כל זכות מזכויות האדם באשר הוא אדם שמורה לו, גם כאשר נתון הוא במעצר או במאסר, ואין בעובדת המאסר בלבד כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחויב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדין".

בג"ץ 337/84 הוקמה נ' שר הפנים, פ"ד לח (2), 826, 832.

וכן דברי כב' השופט זמיר בפרשת **גולן** :

"הלכה מושרשת היא עמנו, כי זכויות היסוד של האדם "שורדות" גם בין חומות בית הסוהר ונתונות לאסיר (וכן לעציר) אף בתוך תא כלאו. יוצאות מכלל זה הן אך זכותו של האסיר לחופש התנועה, ששלילתה מן האסיר נובעת מכליאתו, וכן מיגבלות המוטלות על יכולתו לממש חלק מזכויותיו האחרות; מהן מיגבלות המתחייבות משלילת חירותו האישית, ומהן מיגבלות שיסודן בהוראה מפורשת בדין".

ע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ (4) 136, 155-154.

46. עוד יודגש, כי עסקינן בעצורים, קרי במי שהינו בבחינת חף מפשע ועומדות לו זכויות שאינן פחותות מהזכויות המוקנות לאסיר שפוט.

47. שלילת כל אחת מהזכויות המינימליות הקבועות בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות תנאי החזקה במעצר, עולה כדי הפרת הזכות החוקתית לכבוד האדם.

48. הזכות לכבוד הוכרה ע"י הפסיקה העליונה ככוללת את הזכות לתנאי קיום העומדים במינימום הקיום האנושי, כדברי הנשיא ברק בפרשת גמזו :

"כבודו של האדם כולל בחובו, כפי שראינו, הגנה על מינימום הקיום האנושי (ראו בג"ץ 161/94 אטרי נ' מדינת ישראל (לא פורסם))... אדם הנאלץ לחיות בתנאים חומריים משפילים הוא אדם שכבודו כאדם נפגע".

רע"א 4905/98 פרופ' יוסף גמזו נ' נעמה ישעיהו ואח' (טרם פורסם), תק-על 2001 (1) 1446,1440.

49. הפרת הזכויות המינימליות הקבועות בסעיף 9 לחוק המעצרים ובתקנות 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12 ו-13 לתקנות תנאי החזקה במעצר, עולה גם כדי הפרת הזכויות החוקתיות לחירות אישית, לשלמות הגוף, לפרטיות, ולקיום חיי משפחה כפי שיפורט להלן.

50. **הזכות החוקתית לכבוד**, הקבועה בסעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, נפגעת באופן חמור כתוצאה מכך שהמשיבים לא מקיימים את הוראות חוק המעצרים ותקנות תנאי החזקה במעצר כלפי העותרים מס' 1 ו-2. הפרת הזכות לכבוד נגרמת כתוצאה מההשפלה הקשה שבתנאים הפיזיים בתאי המעצר (כמתואר בפסקה 11 לעיל); תנאי התברואה וההגיינה בתאי המעצר (כמתואר בפסקה 12 לעיל); שלילת הזכות להחזיק חפצים אישיים (כמפורט בפסקה 13 לעיל); שלילת הזכות לקבל אמצעים לשימוש אישי ולצורך שמירה על נקיון אישי (כמפורט בפסקה 14 לעיל); שלילת הזכות להליכה יומית באוויר הפתוח ואילוץ העותרים לשהות בתא המעצר 24 שעות ביממה (כמפורט בפסקה 16 לעיל). כמו כן שלילת הזכות לקבל מבקרים (כמפורט בפסקה 18 לעיל), שלילת הזכות לשוחח בטלפון (כמפורט בפסקה 17 לעיל) ולשלוח ולקבל מכתבים (כמפורט בפסקה 19 לעיל) מונעת מהעותרים לקיים כל קשר עם משפחתם והינה משפילה ופוגעת בכבוד האדם שלהם.

51. **הזכות לשלמות הגוף**, הקבועה בסעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, נפגעת כתוצאה מכך שהמשיבים לא מקיימים את הוראות חוק המעצרים ותקנות תנאי החזקה במעצר כלפי העותרים מס' 1 ו-2. הסכנה לבריאות והפגיעה בזכות לשלמות הגוף נגרמת מהתנאים הפיזיים בתאי המעצר (כמתואר בפסקה 11 לעיל); מתנאי התברואה וההגיינה בתאי המעצר (כמפורט בפסקה 12 לעיל); משלילת הזכות לקבל אמצעים לשימוש אישי ולצורך שמירה על נקיון אישי (כמפורט בפסקה 14 לעיל); ומשלילת הזכות להליכה יומית באוויר הפתוח והחזקתם הכפויה של העותרים במשך 24 שעות ביממה בתוך תא המעצר (כמפורט בפסקה 16 לעיל).

52. **הזכות לחירות אישית**, הקבועה בסעיף 5 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, נפגעת אף היא כתוצאה מכך שהמשיבים לא מקיימים את הוראות חוק המעצרים ותקנות תנאי החזקה במעצר כלפי העותרים מס' 1 ו-2. הפגיעה בזכות העותרים לחירות אישית נגרמת משלילת הזכות להחזיק חפצים אישיים (כמפורט בפסקה 13 לעיל); שלילת הזכות להליכה יומית באוויר הפתוח (כמפורט בפסקה 16 לעיל); שלילת הזכות לשימוש בטלפון (כמפורט בפסקה 17 לעיל); שלילת הזכות לקבל מבקרים (כמפורט בפסקה 18 לעיל); ושלילת הזכות לשלוח ולקבל מכתבים (כמפורט בפסקה 19 לעיל).

53. **הזכות לפרטיות וצנעת הפרט**, הקבועה בסעיף 5 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, נפגעת כתוצאה מכך שהמשיבים לא מקיימים את הוראות חוק המעצרים ותקנות תנאי החזקה במעצר כלפי העותרים מס' 1 ו-2. הפרת הזכות לפרטיות נגרמת מהתנאים הפיזיים בתאי

המעצר (כמתואר בפסקה 11 לעיל) וכן משלילת זכותם של העותרים מס' 1 ו-2, לשימוש בטלפון (כמפורט בפסקה 17 לעיל); לקבל מבקרים (כמפורט בפסקה 18 לעיל); לשלוח ולקבל מכתבים (כמפורט בפסקה 19 לעיל) המונעת מהעותרים לקיים חיי משפחה דבר המהווה חלק מהזכות החוקתית לפרטיות.

54. התמשכות ההפרה של הזכויות וכן הצטברותן יחדיו של הפרות הזכויות השונות, מחמירים את הפגיעה בעותרים מס' 1 ו-2 עשרות מונים.

55. בנסיבות אלו, המשך החזקתם של העותרים מס' 1 ו-2 בתנאים הבלתי אנושיים בהם מוחזקים העצורים באגף השב"כ לאחר סיום החקירה בעניינם, ובמיוחד לאחר שהוגשו נגדם כתבי אישום, מהווה ענישה אסורה ובלתי חוקית.

סוף דבר

הרי כי כן, ברור לחלוטין, כי התכלית החקיקתית של חוק המעצרים ותקנות תנאי החזקה במעצר הינה להבטיח את התנאים המינימליים ביותר של העצור. ברור שתכלית זו נועדה להבטיח את ההגנה על זכויות האדם של העצור, למעט שלילת חירותו הנובעת מעצם מעצרו, ובפרט את התנאים המינימליים הדרושים לשם הבטחת צלמו האנושי של העצור. מדיניות המשיבים, השוללת מהעותרים את הזכויות המינימליות שהוקנו להם מפורשות ע"י המחוקק, מהווה פגיעה חמורה ובוטה ביותר בשלטון החוק ובזכויות החוקתיות והיא מעידה על מחדלם של המשיבים לקיים את חובותיהם נאמנה, העולה כדי ענישה אסורה ובלתי חוקית של העותרים מס' 1 ו-2.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית משפט נכבד זה להיעתר לסעדי העתירה שבראשיתה, ולחייב את המשיבים בהוצאות משפט.

ארנה כהן, עו"ד

ב"כ העותרים

שפרעם, 26.3.04.